

Kaj ko bi se vsi veselili ponedeljka

Maja Pertič Gombač

Kultura

🕒 02. 07. 2025, 07.32 , posodobljeno: 02. 07. 2025, 07.33

“Kdo od vas se veseli ponedeljka?” Ali: “Kdo od vas misli, da vašega dela ne bo nihče opazil?” Pa še: “Kdo od vas je zadovoljen s svojo službo?” In: “Kdo od vas soglaša s skrajšanim delovnim časom?” To je le nekaj vprašanj, s katerimi umetnici Ana Čigon in Vesna Bukovec izzivata obiskovalke in obiskovalce razstave *Delo v nastajanju: Varljivi delovni čas, ki pod okriljem poziva Odprta vrata Obalnih galerij 2024 vabi v koprsko galerijo Meduza.*

Ana Čigon in Vesna Bukovec v Galerijo Meduza vabita k premisleku o življenjskih ciljih in prioritetah ter o možnosti spremembe sistema, v katerem živimo. Foto: Maja Pertič Gombač

KOPER > Niz razstav, naslovljenih *Delo v nastajanju*, ki sta ga avtorici **Vesna Bukovec** in **Ana Čigon** v sodelovanju s kuratoriko **Tio Čiček** začeli leta 2022, je v Koper prispel z pomenljivo in aktualno postavitvijo *Varljivi delovni čas*. Osnovna razstava se ves čas dopolnjuje, ukvarja se namreč s sodobnim delom v okvirih kapitalizma. “S tem, kako nas obremenjuje, nam jemlje vedno več prostega časa in ga odžira tudi počitku. V Meduzi se ukvarjamo posebej s časom, pri čemer je - glede na naše

siceršnje ukvarjanje s feminizmom - zelo prisotna tudi feministična komponenta," poudarjata ustvarjalki. Vsaka nariše svoj del, risbe v svojem slogu, skupaj prebirata knjige, se pogovarjata, posneli sta intervjuje ... skupaj zgradita zgodbo, ki tokrat temelji na treh temeljnih knjižnih delih: **Bulšihiti Davida Graeberja**, zbornik *Odrast - Besednjak za novo dobo* in *Restavracija kapitalizma: Repatriarhalizacija družbe* **Lilijane Burcar**.

“Danes na vse gledamo skozi prizmo gospodarske rasti”

“Nastavki koncepta odrasti so bili postavljeni v sedemdesetih letih. Gre za razmišljanje o alternativnem konceptu družbe, ki ne bi temeljila na gospodarski rasti. Danes na vse v družbi gledamo skozi prizmo gospodarske rasti. Neskončna rast produkcije in potrošnje je merilo uspeha,” razmišlja Vesna Bukovec. In pojasni: “Odrast si skuša zamisliti družbo, v kateri ti ne bi bili glavni merili, tako skozi ekološko kakor delavsko perspektivo oziroma z mislijo na demokratičnost za vse ljudi: ko nam gre torej dobro, gre naša gospodarska rast običajno na račun nekoga na drugem koncu sveta.”

Vesna Bukovec

videastka in grafična oblikovalka

“Najlaže je biti črnogled: grozno je in ničesar ni mogoče narediti. Medve pa sva se odločili, da ne bova delali črnogledih projektov, temveč bova iskali navdih za prihodnost. Prvi korak je že, da vsaj razmislimo o drugih možnostih.”

Ana Čigon poudarja, da gospodarska rast ne koristi delavcem temveč imetnikom premoženja: “Ni nujno, da ima državljan_ka kakršnokoli korist od povečevanja gospodarske rasti. Gospodarsko rast lahko povišujemo tudi z vlaganjem v vojsko ali pa v zdravstvo. Jaz bi raje vlagala v zdravstvo. Kazalnik bi moral torej biti drugačen, saj bi moral odražati dobrobit celotne družbe, ta hip nam namreč kaže zlasti stanje najbogatejših ...”

Na eni od sten kraljuje Vesnin miselni vzorec o koncu kapitalizma in dostojnem življenju. Slednje pomeni, da s plačilom za delo lahko preživiš mesec, da imaš jesti, kje živeti, zagotovljeno zdravstveno oskrbo, da ne delaš cele dneve kot tlačan, poudarjata. Več risb, ki jih je narisala Ana, spodbuja razmislek o vprašanih iz uvoda, obiskovalce pa nagovarjata tudi dva videa. V *Prekariatu sveta ...* (2022) sindikalistka **Tea Jarc**, klasična filologinja, antropologinja in pisateljica dr. **Svetlana Slapšak** ter **Jadranka Vesel** z Raziskovalnega inštituta za socialno ekonomijo RISE “razmišljajo o položaju sodobnih delavk_cev, skupnosti, preteklosti in prihodnosti”. V videu *Varljivi delovni čas* pa Lilijana Burcar, avtorica knjige *Restavracija kapitalizma: Repatriarhalizacija družbe*, predstavi zgodovinske razlike pogojev dela za ženske v socializmu in kapitalizmu, **Ajda Pistotnik** pa osnovna izhodišča gibanja odrasti.

Ana Čigon

slikarka in videastka

“Jezila me je izjava Margaret Thatcher: Ni alternativ. V našo podzavest se je zakoreninila misel, da je kapitalizem najboljša različica, a medve želiva z razstavo povedati, da je alternativ ogromno.”

Kje je napovedanih 15 ur na teden?

“Pogledali sva tudi v našo socialistično preteklost, o kateri se danes ne želi govoriti ali pa bi radi nanjo kar pozabili, vendar je bilo v tistem času precej dobrega. Družba je bila drugače naravnana, saj so bili cilji 'dobrega', dostojnega življenja drugače zastavljeni,” pojasni Bukovec. “Dostojno življenje se tiče tako dela, skupnosti kakor doma in seveda dostopnosti brezplačnega kakovostnega javnega sektorja, skupnega dobrega, to so brezplačno zdravstvo, šolstvo in kultura. Sodelovanje skupnosti - skrb za planet in skrb drug za drugega.”

Odrast opozarja tudi na ekološki vidik repatriarhalizacije družbe

Ano Čigon je jezila izjava Margaret Thatcher, da ni alternativ: “V našo podzavest se je zakoreninila misel, da je kapitalizem najboljša različica, a medve želiva z razstavo povedati, da je alternativ ogromno. Nekaj alternativ smo že imeli, obstaja pa še več idej o alternativah, zato smo uporabili te tri knjige. Lilijana Burcar v svoji pokaže, kaj že vse mi imamo, na kar zahod še vedno čaka. To so, recimo, pravica do dostopnega vrtca, do plačanega dopusta, porodniškega dopusta ... V Ameriki, meki kapitalizma, o vsem tem lahko samo sanjajo. Odrast opozarja še na ekološki vidik, *Bulšihiti* pa, da je dobro početi družbeno koristna dela, ker je vedno več povsem nepotrebnih služb. Ekonomist Keynes je napovedal, da bo leta 2030 delovnik dolg 15 ur na teden, naš delovnik pa se podaljšuje! Izračunal je, da ne bomo potrebovali več toliko delati, ker bomo že veliko stvari akumulirali in avtomatizirali... In res je veliko del, pri katerih se delavci počutijo povsem nekoristni. Cilj bi bil te 'bulšihite' zmanjšati. Torej želimo dati prostor domišljiji za svet, ki je drugačen od kapitalizma, za katerega spoznavamo, da je povsem zgrešen.”

Vesna Bukovec še pove, da svobodo nekateri enačijo s svobodnim trgom, a delavec na svobodnem trgu ni svoboden: “Delavec je ujet v spone in zahteve delodajalca, ki ima svobodo pritiskati nanj. Po drugi strani pa neprestano poslušamo naše delodajalce, ki bodo zdaj zdaj propadli, ker da so pogoji zanje nemogoči. Svoboda je mogoča le, dokler z njo ne posegaš v pravice drugih. Prav bi bilo, da smo vsi svobodni, da se imamo vsi dobro, ne pa da morajo nekateri živeti človeka nevredno življenje. Sledi vprašanje, kako si zastaviti določene cilje in prioritete. Ne more biti cilj neskončna rast, ker živimo na končnem planetu. Ekologi na to že dolgo opozarjajo in o tem govori tudi omenjena odrast. Cilj dostojnega življenja pomeni da se dobro počutimo, da se družimo s prijatelji, z družino, da nismo neprestano pod pritiskom, obenem pa si lahko privoščimo vsaj osnovne dobrine. Po drugi strani pa bi se morali kolektivno odpovedati luksuzu, ki ga je preveč in ni potreben, saj predvsem obremenjuje planet. Gre za iskanje ravnovesja. In lahko si predstavljamo, da se privilegirani en odstotek ne bo kar tako odpovedal nabranim privilegijem in dobrinam.” Ana pri tem opozarja: “Če hočejo najbogatejši dobiti vedno več, mora nekdo dobiti vedno manj.”

Cilj: vzbuditi razmišljanje, kako priti do sprememb

Kot poudarja Vesna, je cilj razstave obiskovalca spodbuditi k razmišljanju o svojem življenju, o svojih prioritetah: "Radi bi ustvarili razmere, da bi kdo vendarle pomislil, aha, morda pa se ni potrebno gnati za novejšim modelom avtomobila, za ne vem kakšno obleko ... Morda je bolje, če čas, ki bi ga porabili za ta cilj, uporabimo za druženje ali pa da nekemu pomagamo."

Ani Čigon se obenem zdi, da lahko na razstavi obiskovalec dobi tudi potrditev, da še nekdo razmišlja podobno: "Mislim, da veliko ljudi razmišlja o nesmiselnosti svojega dela. In če to postavimo v ospredje, kakor je na razstavi, morda lahko začnemo razmišljati o kolektivnem problemu, s katerim bi se bilo treba ukvarjati in najti zanj rešitev."

Vesna doda še pomemben vidik: "Najlaže je biti črnogled: grozno je in ničesar ni mogoče narediti. Medve pa sva se odločili, da ne bova delali črnogledih projektov, temveč bova iskali navdih za prihodnost. Prvi korak je že, da vsaj razmislimo o drugih možnostih. Potem to razširimo, da morda kaj kolektivno spremenimo. Da ne izgubimo upanja v spremembe."

Pa še to, sklene Ana: "Osemurni delovnik ni prišel sam od sebe. Naši predniki so si ga izborili. To pomeni, da si lahko tudi mi izborimo, recimo, 15 ur na teden, kot jih je napovedal Keynes."

[ana čigon](#)

[vesna bukovec](#)

[delo v nastajanju](#)

[varljivi delovni čas](#)

[obalne galerije piran](#)

[galerija meduza](#)

[konec kapitalizma](#)

[bulšiti](#)

[odrast](#)

[socializem](#)

Deli:

